

Quickscan Wet natuurbescherming Realisatie nieuwbouwwoningen te Boornbergum

COLOFON

BUREAU FAUNAX
Tijnjedyk 89
8936 AC Leeuwarden
0683772548
info@faunax.nl
www.faunax.nl
Lid van Netwerk Groene Bureaus

Quickscan Wet natuurbescherming Realisatie nieuwbouwwoningen te Boornbergum

Leeuwarden, januari 2022

In opdracht van:
Gemeente Smallingerland

Uitvoering:
Bureau FaunaX

Veldwerk en rapportage:
Mevr. A. Wieringa & Dhr. R. Fokker

Autorisatie:
Dhr. J. Groen

Foto's voorpagina:
Impressie van het plangebied

**© Bureau FaunaX. Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding:
Bureau FaunaX (2022). Quickscan Wet natuurbescherming. Realisatie nieuwbouwwoningen te Boornbergum. Rapport
21304. Bureau FaunaX, Leeuwarden.**

Disclaimer: In deze rapportage worden de resultaten van een onafhankelijk onderzoek behandeld. Bureau FaunaX heeft een adviserende rol en spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het plan waarop dit onderzoek betrekking heeft. Dit onderzoek is zo zorgvuldig en nauwkeurig mogelijk uitgevoerd. Het voorkomen van beschermde soorten is echter onvoorspelbaar. Aan dit rapport kunnen geen rechten worden ontleend. Wanneer deze rapportage, op wat voor manier dan ook, wordt aangepast en/of aangevuld door een partij anders dan Bureau FaunaX, verliest deze rapportage zijn validiteit en geldigheid. Op dit onderzoek zijn onze algemene voorwaarden van toepassing, zoals gedeponeed bij de Kamer van Koophandel te Leeuwarden.

INHOUDSOPGAVE

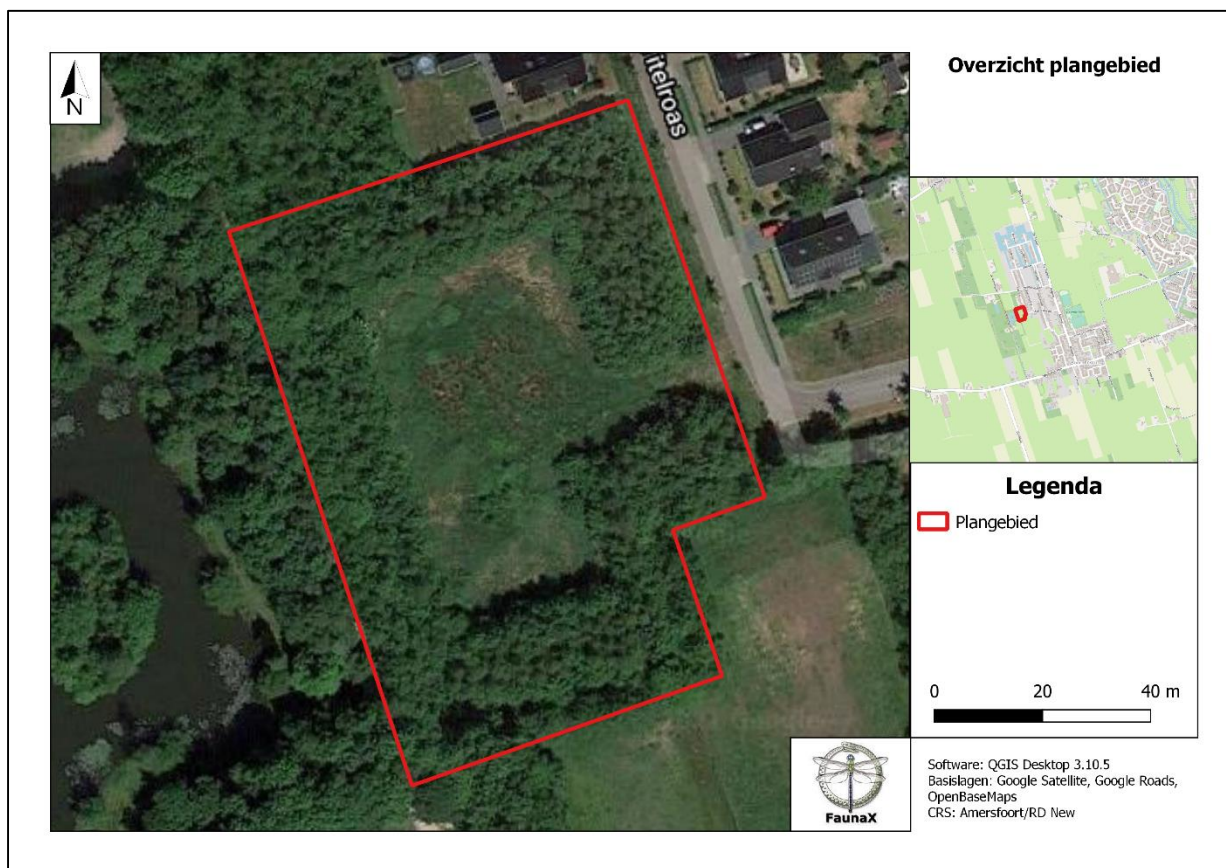
1.	INLEIDING.....	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doel	5
1.3	Onderzoeksopzet	5
1.4	Karakteristiek plangebied en planvoornemen.....	6
2	RESULTATEN QUICKSCAN	7
2.1	Flora.....	7
2.2	Vogels	7
2.3	Zoogdieren	9
2.4	Reptielen	13
2.5	Amfibieën.....	13
2.6	Vissen	14
2.7	Ongewervelden	15
2.8	Gebiedsbescherming.....	15
2.9	Houtopstanden	16
3	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	17
3.1	Overzicht beschermde soorten	17
3.2	Effectbespreking en aanbevelingen.....	17
3.3	Overzicht vervolgstappen.....	18
4	LITERATUUR EN BRONNEN.....	19
	BIJLAGE I WET- EN REGELGEVING	- 1 -
	Wnb Soortbescherming.....	- 1 -
	Vogels en verstoring	- 1 -
	Vrijgestelde soorten Provincie Fryslân.....	- 1 -
	Voorwaarden vrijstellingen	- 2 -
	Zorgplicht art 1.11 Wnb.....	- 3 -
	Wnb Gebiedsbescherming	- 3 -
	Natura 2000-gebieden	- 3 -
	Wnb Houtopstanden.....	- 3 -
	NatuurNetwerk Nederland / Ecologische HoofdStructuur	- 4 -

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Men is voornemens nieuwbouwwoningen te realiseren te Boornbergum. Ruimtelijke plannen zoals deze dienen te worden beoordeeld op uitvoerbaarheid, onder meer in relatie tot de natuurwetgeving. Voor meer informatie over de Wet natuurbescherming (Wnb) en de handelwijze wordt verwezen naar Bijlage I.

Zo dient te worden onderzocht of als gevolg van de uitvoering van het plan sprake is van effecten op wettelijk beschermde soorten flora en fauna en/of natuurgebieden (Natura 2000), alsook in het kader van houtopstanden. Om hierin inzicht te krijgen wordt in eerste instantie een ecologische Quicksan uitgevoerd. Bij dit onderzoek wordt een inschatting gemaakt van de (mogelijk) binnen de invloedssfeer van het project aanwezige beschermde natuurwaarden en de effecten van de voorgenoemde plannen op deze waarden.

Figuur 1.1. Een overzicht van het plangebied te Boornbergum.

1.2 Doel

Deze ecologische beoordeling geeft, voor zover mogelijk, antwoord op de volgende vragen:

1. Komen binnen het plangebied (biotopen van) onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten voor?
2. Komen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden beschermde natuurgebieden voor?
3. Wat zijn de mogelijke effecten van de werkzaamheden op deze beschermde natuurwaarden en -gebieden, zowel tijdens de realisatie als na afloop hiervan?
4. Voor welke soorten en hun leefgebied wordt de wet mogelijk overtreden en in hoeverre kunnen overtredingen vermeden, dan wel verzacht worden?
5. Wat zijn de te ondernemen vervolgstappen met betrekking tot het voorkomen van schade aan beschermde soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden?

Voor het beantwoorden van deze vragen zijn, naast de verzamelde gegevens tijdens het veldonderzoek, ook andere bronnen geraadpleegd. Zie hiervoor de bronnenlijst in hoofdstuk 4.

1.3 Onderzoeksopzet

Soorten

In opdracht van gemeente Smallerland heeft Bureau FaunaX het planvoornemen door middel van een ecologische Quickscan getoetst aan de natuurwetgeving. Deze Quickscan heeft bestaan uit een bureaustudie en een veldbezoek gebaseerd op ecologisch inzicht (expert judgement). Een ecologische Quickscan of beoordeling is meestal de eerste stap van ecologisch onderzoek en is bedoeld om een inschatting te maken van de mogelijke effecten op eventueel aanwezige beschermde flora en fauna en/of natuurgebieden binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Het veldonderzoek voor deze Quickscan is uitgevoerd op dinsdag 21 december 2021 en vond plaats onder winterse weersomstandigheden (3°C, windkracht 2, helder). Dit onderzoek bestond uit een visuele inspectie van het plangebied, waarbij is gelet op de aanwezigheid van (of sporen van) beschermde soorten en op de eventuele aanwezigheid van geschikt leefgebied van deze soorten.

Gebieden - Natura 2000

Behalve dat onderzocht wordt welke soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden kunnen voorkomen, wordt ook gecontroleerd of er sprake kan zijn van negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Dit gebeurt middels een grove analyse op basis van de geplande werkzaamheden en de relevante afstand tot de meest nabijgelegen Natura 2000-gebieden.

Houtopstanden

Onder de Wet natuurbescherming worden ook houtopstanden beschermd. Er wordt gecontroleerd in welke mate er sprake is van kap en of hier een meld- en/of herplantingsplicht aan de orde kan zijn.

Overige gebiedsbescherming

Naast de Wet natuurbescherming zijn er nog meer regelgevingen die ingaan op het beschermen van de natuur in Nederland. Dit zijn veelal provinciale stukken, al dan niet als uitvoeringsorgaan vanuit rijksbeleid. Het gaat hierbij om regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur, ganzengedooggebieden en weidevogelgebieden. Deze toetsing stipt kort aan of er sprake kan zijn van een conflict tussen de provinciale regelgevingen en het geplande initiatief.

1.4 Karakteristiek plangebied en planvoornemen

Het plangebied bevindt zich op de rand van de bebouwd kom van Boornbergum en bestaat uit ruderaal grasland, omgeven door smalle watergangen en een jong bos. Aan drie zijden van het ruderaale grasland lopen greppels. Westelijk buiten het plangebied ligt een plas. De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door overige delen van het jonge bos, de bebouwde kom van Boornbergum en agrarisch landschap, doorkruist door sloten en boomwallen.

Het planvoornemen bestaat uit het realiseren van nieuwbouwwoningen binnen het plangebied. Het is ten tijde van dit schrijven niet duidelijk of er binnen het planvoornemen bomen worden gekapt of watergangen worden aangetast.

Figuur 1.2. Een impressie van het plangebied.

2 RESULTATEN QUICKSCAN

2.1 Flora

Binnen het plangebied werden soorten aangetroffen als paardenbloem, grote brandnetel, ridderzuring en hondsdraf. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen, noch is het geschikte biotoop hiervoor aanwezig. De onder de Wnb beschermde plantensoorten stellen veelal kritische eisen aan hun standplaatsen. Aan deze eisen wordt binnen het plangebied niet voldaan. De omstandigheden zijn te voedselrijk.

Figuur 2.1. Impressie van de flora in het plangebied met v.l.n.r.: hondsdraf en ridderzuring

- De aanwezigheid van beschermde plantensoorten kan uitgesloten worden op basis van habitateigenschappen.

2.2 Vogels

Jaarrond beschermde vogelnesten

Roofvogels en uilen

Nesten van vogelsoorten die jaarrond beschermd zijn bevinden zich over het algemeen in volgroeide bomen en/of bossen, zoals ooievaarsnesten en horsten van roofvogels. Vaak worden oude kraaien- of eksternesten gebruikt door roofvogels en uilen. De bomen binnen en vlak buiten het plangebied zijn ten tijde van het veldbezoek gecontroleerd op de aanwezigheid van nesten. In de bomen binnen het plangebied zijn in totaal drie kleine nesten aangetroffen (figuur 2.2). Door de rommelige structuur van deze nesten is het de verwachting dat dit oude nesten van een soort als houtduif zijn en derhalve geen jaarronde bescherming genieten. Hoewel er binnen het plangebied wel een buizerd werd waargenomen, werd er geen jaarrond beschermd nest van deze soort gevonden.

Er zijn geen andere boomnesten aangetroffen binnen en vlak buiten het plangebied. De aanwezigheid van jaarrond beschermde boomnesten kan derhalve op voorhand worden uitgesloten.

Figuur 2.2. Binnen het plangebied werd een drietal niet-jaarrond beschermde nesten aangetroffen.

Gebouwbroeders

Naast boomnesten is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van soorten die over het algemeen in gebouwen tot broeden komen, zoals de huismus, gierzwaluw en kerkuil. Binnen het plangebied staan echter geen kunstmatige bouwwerken. Hiernaast bevindt het plangebied zich dusdanig ver van de woningen uit de omgeving hiervan, dat we het niet redelijk achten om rekening te houden met eventuele jaarrond beschermde nesten van gebouw-broedende vogelsoorten in deze woningen.

- De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van vogelsoorten binnen het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten.

Overige (broed)vogelsoorten

Naast de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten is het plangebied ook beoordeeld op waarden voor broedvogels waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn. De nesten van deze soorten zijn uitsluitend beschermd tijdens het broedproces. Het plangebied en de omgeving hiervan bieden mogelijkheden voor verschillende soorten broedvogels. Zo kunnen soorten als houtduif (opnieuw) tot broeden komen in de aangetroffen nesten binnen het plangebied. Daarnaast kunnen ook andere vogelsoorten tot broeden komen in de bomen binnen en vlak buiten het plangebied en bieden de sloten en de plas broedgelegenheid voor verschillende watervogels, zoals wilde eend en meerkoet.

- Binnen en vlak buiten het plangebied, maar binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden kunnen (algemene) vogels tot broeden komen waarvan de nesten geen jaarronde bescherming genieten, maar wel beschermd zijn tijdens het broedproces (grofweg 15 maart - 15 juli).

2.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Vleermuizen verblijven in Nederland over het algemeen in bomen, in gebouwen of in andere kunstmatige bouwwerken. In bomen verblijven vleermuizen vaak in oude spechtengaten of gaten die binnenin een boom zijn doorgerot, bijvoorbeeld als het gevolg van het afbreken van takken. De bomen binnen en vlak buiten het plangebied zijn gecontroleerd op de aanwezigheid van voor vleermuizen geschikte boomholten. Mede doordat deze over een dunne stam beschikken, werden geen boomholten aangetroffen. Doordat er binnen de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden tevens geen kunstmatige bouwwerken aanwezig zijn, kan de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen op voorhand worden uitgesloten.

Foerageergebieden en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen kunnen ook foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen bescherming genieten onder de Wet natuurbescherming, wanneer deze van essentieel belang zijn voor de instandhouding van lokale populaties. Dergelijke essentiële foerageergebieden en vliegroutes worden doorgaans gevormd door bossen, bosschages, waterpartijen en lijnvormige landschapselementen, zoals watergangen, huizenrijen en bomensingels.

Het plangebied vormt mogelijk een onderdeel van een vliegroute van vleermuizen tussen de bebouwde kom van Boornbergum en het bosgebied en de plas ten westen van het plangebied. Het planvoornemen zal echter niet tot gevolg hebben dat deze vliegroute wordt doorbroken.

Het plangebied vormt door de aanwezigheid van ruderaal grasland omgeven door jong bos waarschijnlijk (onderdeel van) een foerageergebied voor verschillende (soorten) vleermuizen. In de omgeving van het plangebied zijn echter diverse, vergelijkbare (ruderaal) situaties aanwezig. Het aandeel aan foerageergebied zal maar voor een klein percentage afnemen. Het plangebied vormt derhalve geen essentieel foerageergebied voor de instandhouding van lokale populaties vleermuizen.

De plas in westelijke richting van het plangebied kan mogelijk wel een essentieel foerageergebied zijn voor soorten als meer- en watervleermuis, waar in beide gevallen waarnemingen van bekend zijn uit de omgeving van Drachten (bron: NDFF). Hoewel er in de omgeving van het plangebied andere waterpartijen voorkomen, zoals rond een noordelijk gelegen nieuwbouwwijk, zijn deze naar ons inzien minder geschikt als foerageergebied voor de voornoemde vleermuissoorten, door de uitstraling van kunstlicht uit woningen en straatverlichting en de afwezigheid van een bomenstructuur, zoals rond de plas wel aanwezig is. Het plangebied wordt echter van deze westelijke plas gescheiden door een gedeelte van het jonge bos dat buiten het plangebied valt en binnen het planvoornemen niet zal worden aangetast. Hoewel er binnen het plangebied tijdens en na de voorgenomen werkzaamheden mogelijk kunstlicht wordt uitgestraald (bijvoorbeeld door bouwlampen en straatverlichting), zal slechts een te verwaarlozen percentage hiervan de plas bereiken. Dit percentage zal naar onze verwachting niet hoog genoeg zijn om gepaard te gaan met negatieve effecten op deze plas als foerageergebied voor vleermuizen. We achten het dan ook niet realistisch om hier tijdens de voortgang van dit project rekening mee te houden.

- De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden kan op voorhand worden uitgesloten.
- Negatieve effecten op essentiële vliegroutes, dan wel foerageergebieden van vleermuizen als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden kunnen op voorhand worden uitgesloten.

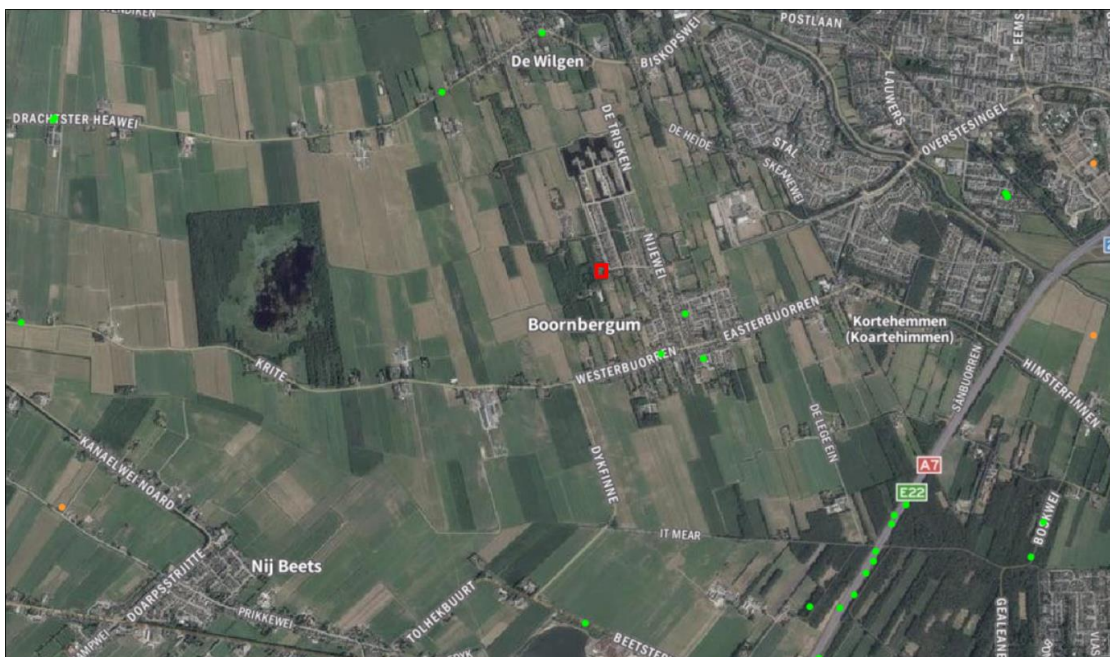
Overige zoogdieren

Het plangebied is tevens gecontroleerd op de aanwezigheid van (geschikt habitat van) overige beschermde soorten zoogdieren.

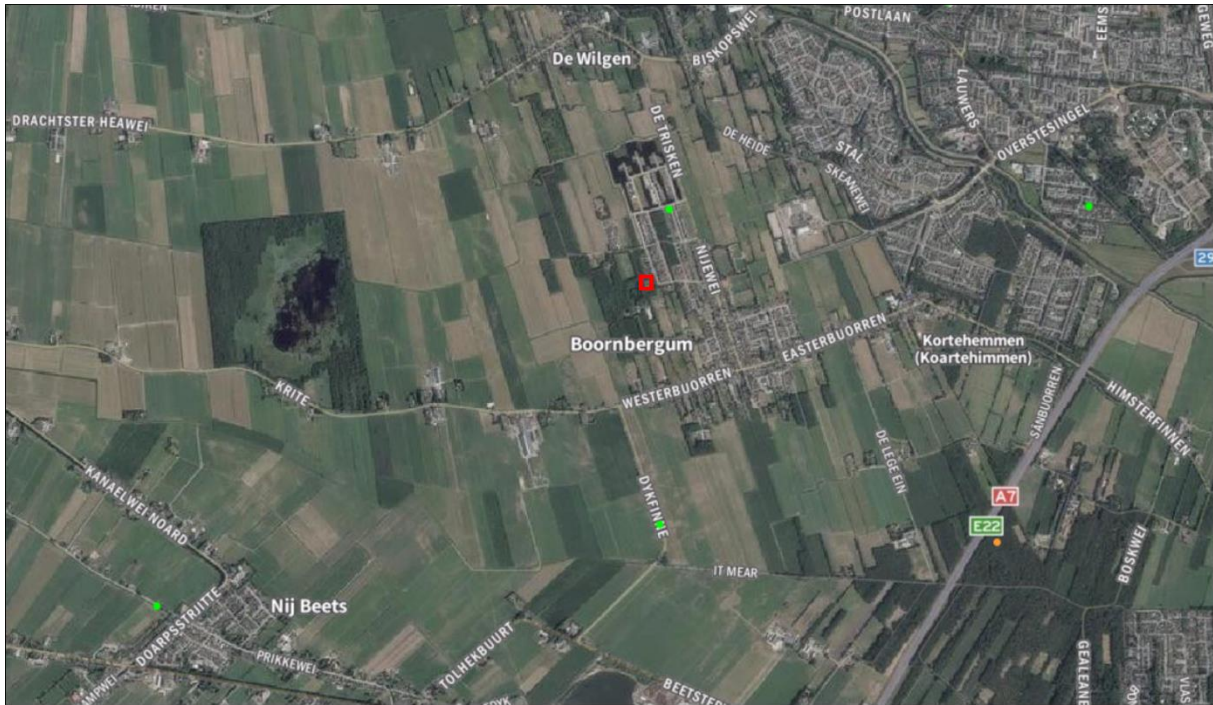
Kleine marterachtigen

Ten tijde van dit schrijven zijn de drie kleine marterachtigen (bunzing, wezel en hermelijn) vrijgesteld voor ruimtelijke ingrepen. Als onderdeel van de Omgevingsverordening 2022, welke gelijktijdig met de Omgevingswet in werking treedt, vervalt deze vrijstelling, en zijn verblijfplaatsen (al dan niet als onderdeel van een netwerk van verblijfplaatsen) en essentieel leefgebied van kleine marterachtigen beschermd in de provincie Fryslân. Binnen het plangebied is gezocht naar verblijfplaatsen, sporen en voor kleine marterachtigen geschikt leefgebied. Het leefgebied van kleine marterachtigen bestaat voornamelijk uit kleinschalige landschappen. Wat hierbij vooral van belang is, is de aanwezigheid van voldoende dekking (bosschages, houtwallen, struwelen, rietlanden en/of ruderaal graslanden), verbinding tussen leefgebieden doormiddel van deze dekking, en in het geval van hermelijn waterrijke gebieden (Bouwens, 2017).

Het bos waar het plangebied onderdeel van is, is in potentie geschikt bevonden als leefgebied voor zowel de bunzing als de wezel. Het bos biedt voor deze soorten geschikte dekking, evenals water in de vorm van de plas ten westen van het plangebied. Hiernaast staat het bos doormiddel van houtwallen in verbinding met bosgebieden en andere voor kleine marterachtigen geschikte leefgebieden in de directe omgeving hiervan. Van zowel de bunzing als de wezel zijn waarnemingen uit de bebouwde kom van Boornbergum bekend (figuur 2.3 en 2.4). De aanwezigheid van verblijfplaatsen van wezels en bunzingen binnen het plangebied kan naar ons inzicht niet op voorhand worden uitgesloten.

Figuur 2.3. Uit de omgeving van het plangebied (rood omlijnd) binnen de bebouwde kom van Boornbergum zijn waarnemingen van bunzingen (groene stippen) bekend (bron: NDDF).

Figuur 2.4. Uit de omgeving van het plangebied (rood omlijnd), waarvan één uit de bebouwde kom van Boornbergum zijn waarnemingen van wezels (groene stippen) bekend (bron: NDFD).

De aanwezigheid van verblijfplaatsen van hermelijn binnen het plangebied kan wel op voorhand worden uitgesloten. In Nederland worden drogere bosgebieden veelal door deze soort vermeden en (de omgeving van) het plangebied is naar ons inzicht niet waterrijk genoeg om geschikt habitat voor hermelijn te vormen. Er zijn dan ook geen waarnemingen van deze soort uit de omgeving van Boornbergum bekend (NDFD). De lokale populatie van deze soort lijkt zich te concentreren in de Kraanlanden en het Natura2000-gebied Alde Feanen, op ruim 4 km afstand van het plangebied (bron: NDFD).

Otter en waterspitsmuis

Uit de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen van waterspitsmuizen en otters bekend. De dichtstbijzijnde waarnemingen van waterspitsmuis zijn afkomstig uit de Boornbergumerpetten, op ongeveer 1,5 km afstand ten westen van het plangebied (figuur 2.5). In het geval van de otter zijn de dichtstbijzijnde waarnemingen afkomstig uit de watergang Oude Drait, in oostelijke richting van het plangebied, binnen de bebouwde kom van Drachten (figuur 2.6). Leefgebied van beide soorten bestaat uit waterrijke omgevingen met voldoende en geschikte dekking in oeverzones, zoals brede rietkragen, struwelen en bosschages. Binnen en vlak buiten plangebied lopen enkele sloten en greppels. Door de afwezigheid van geschikte dekkingsvegetatie in en rond deze greppels en sloten kan het op voorhand worden uitgesloten dat deze geschikt leefgebied vormen voor soorten als waterspitsmuis en otter om te verblijven. Negatieve effecten op leefgebied van otters en waterspitsmuizen als gevolg van het planvoornemen kunnen op voorhand worden uitgesloten.

Figuur 2.5. Een waarneming van waterspitsmuis (groene stip) uit de omgeving van het plangebied (rood omlijnd) (bron: NDFD).

Figuur 2.6. Waarnemingen van otters (groene stippen) uit de omgeving van het plangebied (rood omlijnd) (bron: NDFD)

Das

Uit de bossen ten noordwesten van Beetsterzwaag, in zuidoostelijke richting van het plangebied zijn burchten van dassen bekend, op ongeveer 2-3 km afstand van het plangebied (bron: NDFF). Het jonge, relatief laaggelegen bos binnen en rond het plangebied is naar ons inzicht niet of zeer minimaal geschikt als leefgebied voor de das. Door de lage ligging is dit bos naar ons inzien niet geschikt voor het graven van burchten. Binnen en vlak buiten het plangebied zijn geen burchten van dassen of dassensporen, zoals prenten en vraatsporen aangetroffen. Ook zijn er geen waarnemingen van deze soort uit Boornbergum of de directe omgeving hiervan bekend (bron: NDFF). De aanwezigheid van verblijfplaatsen van dassen binnen de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden kan derhalve op voorhand worden uitgesloten.

De aanwezigheid van andere beschermde zoogdiersoorten, zoals Noordse woelmuis binnen de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden kan op voorhand worden uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en habitateigenschappen. Binnen het plangebied kunnen wel soorten voorkomen welke in de provincie Fryslân vrijgesteld zijn voor ruimtelijke ingrepen, maar waarvoor men zich wel moet houden aan de zorgplicht (Zie Bijlage I).

- De aanwezigheid van verblijfplaatsen van bunzing en wezel binnen het plangebied kan **niet** op voorhand worden uitgesloten.
- Negatieve effecten op leefgebied en verblijfplaatsen van overige beschermde zoogdiersoorten zoals waterspitsmuizen als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden binnen dit project kunnen wel op voorhand worden uitgesloten.
- In het plangebied kunnen andere licht beschermde soorten voorkomen. Voor deze soorten geldt een provinciale vrijstelling in het geval van ruimtelijke ontwikkelingen, maar geldt wel de zorgplicht (zie Bijlage I).

2.4 Reptielen

Het plangebied is tevens gecontroleerd op waarden voor beschermde reptielen. De aanwezigheid van alle in Nederland voorkomende beschermde reptielen binnen de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden kan echter op voorhand worden uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens (NDFF) en habitateigenschappen.

- De aanwezigheid van beschermde reptielen binnen het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten.

2.5 Amfibieën

Het plangebied is gecontroleerd op waarden voor beschermde amfibieënsoorten.

Poelkikker

Uit de bebouwde kom van Drachten, in oostelijke richting van het plangebied zijn waarnemingen van poelkikkers bekend (figuur 2.7). Binnen en vlak buiten het plangebied lopen verschillende sloten en greppels. Deze zijn echter ongeschikt bevonden als voortplantingswater van poelkikker, doordat deze voedselrijk water bevatten en niet over geschikte dekkende oever- en watervegetatiestructuren beschikken. De plas ten westen van het plangebied oogt minder ongeschikt voor deze soort. Het betreft hier echter in het beste geval minimaal geschikt habitat. Op basis van dit gegeven in combinatie met het feit dat er geen waarnemingen van poelkikkers uit Boornbergum of de directe omgeving hiervan bekend zijn, achten we de kans dat de poelkikker zich hier voortplant en het plangebied dient als

landhabitat voor deze soort dusdanig klein dat we het niet realistisch achten om hier rekening mee te houden.

Figuur 2.7. Waarnemingen van poelkickers (groene stippen) uit de omgeving van het plangebied (rood omlijnd) (bron: NDFP)

Ook de aanwezigheid van voortplantingswater en landhabitat van overige amfibieënsoorten, zoals heikikker binnen het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten op basis van habitateigenschappen en de afwezigheid van recente (<15 jaar) waarnemingen uit de omgeving van Boornbergum. (bron: NDFP).

Binnen en vlak buiten het plangebied kunnen wel amfibieënsoorten voorkomen welke binnen de provincie Fryslân zijn vrijgesteld van ruimtelijke ingrepen, maar waarvoor men zich wel aan de zorgplicht moet houden, zoals de gewone pad (zie Bijlage I).

- Het voorkomen van habitat van beschermde amfibieën in het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten.
- Voor andere, licht beschermde, vrijgestelde soorten, zoals gewone pad geldt de zorgplicht (zie Bijlage I).

2.6 Vissen

Het plangebied is gecontroleerd op waarden voor de in Nederland voorkomende groep beschermde zoetwatervissen. De enige soort welke redelijkerwijs binnen het plangebied voor kan komen is de grote modderkruiper. In Nederland staat de grote modderkruiper bekend als poldervis en komt voornamelijk voor in sloten met een goed ontwikkelde sliblaag en geschikte dekking-biedende watervegetatiestructuren. Van zowel een sliblaag als een ontwikkelde vegetatiestructuur is in de sloten en greppels binnen het plangebied geen sprake. Hoewel er uit de (ruime) omgeving van het plangebied waarnemingen van grote modderkruipers bekend zijn (bron: NDFP), kan het naar ons inzicht op voorhand worden uitgesloten dat de sloten en greppels binnen het plangebied onderdeel zijn van leefgebied van deze soort.

- De aanwezigheid van beschermde zoetwatervissen binnen het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten.

2.7 Ongewervelden

De meeste onder de Wnb beschermde soorten ongewervelden, zoals dagvlinders, libellen, mollusken of (water)kevers hebben zeer specifieke habitateisen die in specifieke biotopen worden aangetroffen. Binnen het plangebied is geen sprake van dergelijke biotopen en habitateigenschappen. Zo is er geen geschikt habitat voor waardplanten van beschermde vlinders en zijn er geen geschikte waterpartijen aanwezig binnen het plangebied waarin beschermde libellen zich voort kunnen planten. Negatieve effecten op beschermde ongewervelden ten gevolge van de voorgenomen werkzaamheden kunnen derhalve op voorhand worden uitgesloten.

- De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde ongewervelden kan op voorhand worden uitgesloten.

2.8 Gebiedsbescherming

Tijdens de bureaustudie zijn geen vormen van gebiedsbescherming naar voren gekomen die betrekking hebben op het plangebied. Op basis van de uitgevoerde bureaustudie en een analyse van de door de provincie Fryslân gepubliceerde gegevens is gebleken dat het plangebied geen onderdeel is van het NatuurNetwerk Nederland (NNN) en Natura2000. Hiernaast valt het plangebied niet binnen een door de provincie Fryslân aangewezen weidevogelgebied of ganzenfoerageergebied (bron: Kaartenkijldoos Provincie Fryslân). Negatieve effecten op deze gebieden als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden, met uitzondering van effecten als gevolg van (extra) stikstofuitstoot kunnen op voorhand worden uitgesloten. De provincie Fryslân is echter bevoegd gezag in dezen.

Stikstofgevoeligheid

Per 1 juli 2021 is de Wet stikstofreductie en natuurverbetering ingegaan. Deze wet houdt in dat de bouwfase van projecten partiel worden vrijgesteld van de Natura2000-vergunningsplicht. Deze vrijstelling geldt echter niet voor de gebruiksfase van een bouwwerk. Zo kan na de afronding van de voorgenomen werkzaamheden extra stikstof vrijkomen door extra verkeer van en naar de nieuwbouwwoningen en door eventueel energieverbruik.

Binnen een straal van 15 km ligt het plangebied hemelsbreed op circa 3,2 km, 4,3 km, 7,5 km en 9,3 km afstand van de Natura2000-gebieden Van Oordt's Mersken, Alde Feanen, Wijnjeterper Schar en Deelen (bron: Kaartenkijldoos Provincie Fryslân). In het dichtstbijzijnde Natura2000-gebied ten opzichte van het plangebied (Van Oordt's Mersken) zijn stikstofgevoelige habitattypen aanwezig (bron: AERIUS-calculator). Gezien de afstand van dit Natura2000-gebied ten opzichte van het plangebied en de partiele vrijstelling van de bouwfase van dit project is het onaannemelijk dat het planvoornemen gepaard zal gaan met negatieve effecten op het de voorgenoemde stikstofgevoelige habitattypen. Negatieve effecten op Natura2000-gebieden als gevolg van extra stikstofuitstoot kunnen derhalve op voorhand worden uitgesloten. De provincie Fryslân is echter bevoegd gezag in dezen.

- Negatieve effecten op beschermde gebieden als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden kunnen op voorhand worden uitgesloten.
- Negatieve effecten op Natura2000-gebieden als gevolg van extra stikstofuitstoot kunnen naar ons inzien tevens op voorhand worden uitgesloten.

2.9 Houtopstanden

Als er een (deel van een) houtareaal wordt gekapt van meer dan 10 are (1000 m²) of een (deel van een) bomenrij van minimaal 20 bomen buiten de bebouwde kom kan er sprake zijn van een meld- en/of herplantingsplicht. Het is onduidelijk of er binnen het planvoornemen bomen worden gekapt. Het is tevens niet duidelijk waar de grens van de bebouwde kom van Boornbergum ligt. Indien het plangebied buiten deze grens valt en er binnen het planvoornemen bomen worden gekapt, kan er sprake zijn van een meld en/of herplantingsplicht. De gemeente Smallingerland is bevoegd gezag in deze.

- Het is niet duidelijk of er binnen het planvoornemen bomen worden gekapt en of het plangebied binnen of buiten de bebouwde kom van Boornbergum ligt. Er kan sprake zijn van een meld en/of herplantingsplicht.

3 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

3.1 Overzicht beschermde soorten

In onderstaand overzicht worden de aangetroffen en potentieel aanwezige beschermde soorten en hun beschermingsstatus binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden samengevat. In de Wet natuurbescherming zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, holen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die vaste verblijfplaatsen in stand houdt. In dit overzicht zijn alleen die soorten opgenomen, waarvoor het plangebied onderdeel vormt van hun leefgebied en/of levenscyclus, en waarop eventueel in de toekomst geplande werkzaamheden van negatieve invloed kunnen zijn.

Tabel 3.1 Overzicht van aangetroffen en potentieel voorkomende beschermde flora en fauna in en rond het plangebied.

Soortgroep	Soort	Aanwezigheid	Art. 3.1	Art. 3.5	Art. 3.10	Vrijgesteld	Advies
Vogels	Algemene broedvogels	Mogelijk	X				Werken buiten broedseizoen.
Zoogdieren	Bunzing & wezel	Mogelijk			X		Project uitvoeren voor inwerking treden Omgevingsverordening 2022. Anders → Nader onderzoek
Divers	Divers	Ja				X	Zorgplicht.
Houtopstanden	Meld en/of herplantingsplicht	Mogelijk					Informerende gemeente Smallingerland

3.2 Effectbespreking en aanbevelingen

Algemene broedvogels

Binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden kunnen vogels tot broeden komen waarvan de nesten alleen tijdens de broedtijd beschermd zijn. We adviseren om de voorgenomen werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Voor het broedseizoen wordt over het algemeen de periode van 15 maart-15 juli aangehouden. Afhankelijk van de soort en klimatologische omstandigheden kunnen soorten echter eerder of later in het jaar tot broeden komen. Wat voor deze soorten van belang is, is of er sprake is van een broedgeval. Zo ja, dan is deze altijd beschermd. Eventueel kan tijdens het broedseizoen worden gewerkt. Dit dient dan te gebeuren onder begeleiding van een ecooloog.

Bunzing & wezel

De aanwezigheid van verblijfplaatsen van bunzingen en wezels binnen het plangebied kan niet op voorhand worden uitgesloten. Hoewel deze soorten ten tijde van dit schrijven in de provincie Fryslân zijn vrijgesteld voor ruimtelijke ingrepen, verandert dit vanaf het moment dat de Omgevingsverordening 2022 in werking treedt. De Omgevingsverordening 2022 zal gelijktijdig met de Omgevingswet in werking treden. Volgens de gegevens die ten tijde van dit schrijven bekend zijn, zal dit gebeuren op 1 juli 2022. We adviseren de voorgenomen werkzaamheden voor deze datum uit te voeren. Indien dit niet mogelijk is, adviseren we nader onderzoek uit te voeren om de aanwezigheid van verblijfplaatsen van bunzingen en wezels binnen het plangebied vast te stellen, dan wel uit te sluiten. Dit dient te gebeuren doormiddel van het ophangen van cameravallen en het plaatsen van sporenbuizen. Indien er verblijfplaatsen van bunzing en/of wezel worden vastgesteld binnen het plangebied, dient er voor de desbetreffende soort(en) een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag, de provincie Fryslân. Deze ontheffing wordt in de regel afgegeven onder de voorwaarde dat er mitigerende en compenserende maatregelen worden uitgevoerd.

Zorgplicht

Er kunnen enkele soorten voorkomen in het plangebied waarvoor een vrijstelling geldt in het geval van schade aan deze soorten. De zorgplicht van de Wnb (art. 1.11) schrijft echter voor dat men verplicht is om alles wat redelijkerwijze mogelijk is, te doen of juist te laten om schade aan wilde planten en dieren zo veel mogelijk te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld tot uiting worden gebracht door altijd zo te werken, dat dieren kunnen ontsnappen en/of deze te verplaatsen naar een geschikt biotoop in de directe omgeving. Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland. Mits eventueel aangetroffen dieren de kans krijgen om te vluchten of eventueel aangetroffen dieren worden verplaatst naar een plek in de omgeving die niet onder invloed staat van werkzaamheden, wordt naar ons inzien voldaan aan de zorgplicht. Voor de voorwaarden waaraan de vrijstellingen moeten voldoen in het kader van de soorten waarvoor een vrijstelling geldt, wordt verwezen naar Bijlage I.

Houtopstanden

Het is niet duidelijk of er binnen het planvoornemen bomen worden gekapt en of het plangebied binnen of buiten de bebouwde kom van Boornbergum valt. Als het plangebied buiten de bebouwde kom van Boornbergum valt en er binnen het planvoornemen bomen worden gekapt, kan er sprake zijn van een meld- en/of herplantingsplicht. We adviseren om contact op te nemen met de afdeling van de gemeente Smallingerland die hierover gaat.

3.3 Overzicht vervolgstappen

Het planvoornemen kan zonder bezwaren doorgang vinden binnen de kaders van de vigerende natuurwetgeving, mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- **Broedvogels:** Werken buiten het broedseizoen (grofweg 15 maart – 15 juli).
- **Bunzing & Wezel:** Werkzaamheden voor in werking treden Omgevingsverordening 2022 uitvoeren. Anders → nader onderzoek.
- **Zorgplicht:** Naleven van de zorgplicht.
- **Meld en/of herplantingsplicht:** Informeren gemeente Smallingerland.

4 LITERATUUR EN BRONNEN

Literatuur

Bouwens, S. (2017). Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming. Zoogdiervereniging, Nijmegen.

Bronnen internet

AERIUS-calculator

<https://calculator.aerius.nl/calculator/?locale=en#>

Google maps

www.google.com/maps

Natura2000 gebieden Nederland

www.natura2000.nl

NDFE

<https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/>

Kaarten provinciale natuurbeheerplannen Bij12

<https://flamingo.bij12.nl/pnl-viewer/app/PNLNatuurbeheerplan>

Kaartenkijkdoos Provincie Fryslân

<https://www.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=14fdb7eae5844c47914of89c88abdd3>

Ravon

<http://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie>

Sovon

<https://www.sovon.nl/nl>

Verspreidingsatlas planten FLORON

<http://www.verspreidingsatlas.nl/planten>

Waarneming.nl

<https://waarneming.nl>

Zoogdiervereniging

www.zoogdiervereniging.nl

BIJLAGE I WET- EN REGELGEVING

De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in drie delen: soortbescherming, gebiedsbescherming en houtopstanden.

Wnb Soortbescherming

De Wet natuurbescherming draagt onder andere zorg voor de bescherming van in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet bevat een aantal verbodsbepalingen die ervoor moeten zorgen dat de gunstige staat van instandhouding van alle in het wild levende dier- en plantensoorten zal blijven gewaarborgd.

De Wet natuurbescherming verdeelt beschermde soorten in twee groepen, de Europees beschermde soorten en de nationaal beschermde soorten. De eerste groep bestaat uit strikt beschermde soorten uit de Vogel- en Habitatrichtlijn (art. 3.1 en 3.5). De Vogel- en Habitatrichtlijn zijn richtlijnen van de Europese Unie waarin wordt aangegeven welke diersoorten en welke typen natuurgebieden door de lidstaten dienen te worden beschermd. In de tweede categorie staan de overige (nationaal) beschermde soorten (art. 3.10). Binnen de Wet natuurbescherming vullen Europese en nationale wetgeving elkaar aan. De Habitatrichtlijnsoorten (art. 3.5) genieten een iets zwaardere bescherming dan de nationaal beschermde soorten (art. 3.10). Zo geldt voor de nationale soorten geen verbod op het verstoren, iets wat wel het geval is bij de Habitatrichtlijnsoorten. Ook zijn de belangen waaronder ontheffing aangevraagd mag worden, voor de nationaal beschermde soorten uitgebreider dan voor de habitatrichtlijnsoorten.

Vogels en verstoring

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt dat het verboden is om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden om vogels opzettelijk te storen. Dit is echter niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Dit kan dus ook tijdens het broedseizoen het geval zijn, als kan worden aangetoond of beargumenteerd dat de verstoring geen negatieve effecten heeft op (de kansen van) het broedsucces. Of dit van toepassing is hangt af van meerdere factoren, zoals de biologie van een soort, de fase van de broedtijd waarin het broedpaar zich op dat moment bevindt (zoals balts, nestbouw, eieren of jongen) en de mate van verstoring. Een ter zake kundige ecooloog kan in voorkomende gevallen bepalen wat wel of niet geldt als wezenlijke verstoring. In aanvulling op bovenstaande wordt er door de provincies een lijst met vogelsoorten gehanteerd, waarvan de nesten jaarrond bescherming genieten. Binnen deze categorie wordt onderscheid gemaakt in soorten met jaarrond beschermde nesten (categorie 1 tot en met 4) en vogels met *mogelijk* jaarrond beschermde nesten (categorie 5).

Vrijgestelde soorten Provincie Fryslân

Hoewel de Wet natuurbescherming een nationale wet is, kunnen de provincies (als de bevoegde gezagen) soorten aanwijzen die vrijgesteld kunnen worden van de beschermde status, als het gaat om ruimtelijke ontwikkelingen. Tabel 2.1 geeft een overzicht van de via de Verordening Wet natuurbescherming door de Provincie Fryslân vrijgestelde soorten (zoogdieren en amfibieën). De verordening van de Provinciale Staten van Fryslân is te vinden op <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2016-6515.html>.

Tabel 1. Vrijgestelde soorten Verordening Wet natuurbescherming Provincie Fryslân.

<i>Zoogdieren</i>	<i>Amfibieën</i>
Aardmuis	Bastaardkikker
Bosmuis	Bruine kikker
Bunzing	Gewone pad
Dwergmuis	Kleine watersalamander
Dwergspitsmuis	Meerkikker
Egel	
Gewone bosspitsmuis	
Haas	
Hermelijn	
Huisspitsmuis	
Konijn	
Ree	
Rosse woelmuis	
Steenmarter	
Tweekleurige bosspitsmuis	
Veldmuis	
Vos	
Wezel	
Woelrat	

Voorwaarden vrijstellingen

Zoals gezegd zijn de vrijstellingen onder het bevoegd gezag van de Provincie Fryslân, en zijn hiermee geen onderdeel van de Wet natuurbescherming zelf. De provincie heeft de soorten zoals die genoemd zijn in bovenstaande tabel niet zonder meer vrijgesteld, hier zijn voorwaarden aan verbonden. Ten eerste is het van belang dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Ten tweede gelden de vrijstellingen niet in alle situaties. Deze zijn alleen van toepassing als de geplande werkzaamheden onder één van de volgende noemers vallen:

- a. In het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- b. In het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- c. In het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- d. In het kader van bestendig beheer en onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Ten derde is een aantal specifieke voorwaarden opgesteld (Bijlage I van de Verordening). Hierbij geldt dat indien sprake is van vangen of doden, alleen gebruik mag worden gemaakt van de in de verordening genoemde middelen en methoden. Dit is vooral van toepassing bij de vrijgestelde zoogdieren. Indien deze in winterslaap zijn en ze worden gevangen, dan moet alles er aan gedaan worden om ervoor te zorgen dat de overlevingskansen niet worden verminderd als gevolg van het vangen en verplaatsen. Voor amfibieën is het belangrijk te vernemen dat indien deze in winterslaap zijn, het niet is toegestaan ze te vangen (en verplaatsen).

Indien bovengenoemde soorten voorkomen binnen een plangebied, is een ontheffing voor deze soort dus niet nodig.

Zorgplicht art 1.11 Wnb

Echter, dit is niet nodig omdat nog steeds een inspanning wordt geleverd om deze soorten zo min mogelijk schade te doen, zoals is omschreven in artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming, meer algemeen bekend als de zorgplicht. Hoewel overtredingen niet strafbaar zijn gesteld, kan het uitvoeren van de zorgplicht wel worden gehandhaafd door toepassing van een bestuursdwang. Dat betekent dat de uitvoerende gedwongen kan worden herstelacties uit te voeren.

Wnb Gebiedsbescherming

Gebiedsbescherming houdt in dat gebieden met belangrijke natuurwaarden wettelijk zijn beschermd. Het gaat hierbij om het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur of EHS) en Natura 2000-gebieden.

Natura 2000-gebieden

Projecten of activiteiten die niet noodzakelijk zijn voor, of verband houden met, het beheer van de natuurwaarden van Natura 2000-gebieden (Vogel- en/of Habitatrichtlijngebieden) en mogelijk negatieve effecten hebben op deze waarden, dienen vanuit de Wet natuurbescherming getoetst te worden. Deze toetsing vindt enkel plaats in het geval de uitvoering van een project plaatsvindt binnen de invloedssfeer van een Natura 2000-gebied en verwacht wordt dat deze uitvoering (mogelijk) negatieve effecten heeft op soorten of habitattypen waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen.

Wnb Houtopstanden

De Boswet is in 2015 gewijzigd en per 1 januari 2017 opgenomen in de nieuwe Wet Natuurbescherming. Die wet zal op den duur weer (beleidsneutraal) in de Omgevingswet opgenomen worden. De, voor gemeenten, belangrijkste wijziging van de wet is de beperking in het stellen van regels ten aanzien van houtopstanden buiten de begrenzing zoals aangegeven op de kaart Begrenzing Bebouwde kom Boswet. Dit heeft effect op o.a. gemeentelijk kapbeleid. De provincie heeft, als bevoegd gezag, een provinciale verordening opgesteld voor de uitvoering van de Wet Natuurbescherming. Dat is in overleg met de Friese gemeenten gedaan. De APV, afd. 3 Het bewaren van houtopstanden, oftewel de kapverordening, vormt de basis voor het nader uitgewerkte kapbeleid. Tevens zijn in de APV regels opgenomen ten aanzien van de Bomenlijst.

De bescherming van arealen bos en houtopstanden valt dus onder de Wnb, mochten deze groter zijn dan 10 are (1000 m²) of bestaan uit een bomenrij van minimaal 20 bomen buiten de bebouwde kom. De gemeente hanteert soms voor 'buiten de bebouwde kom' een andere begrenzing dan voor de Weg- en verkeerswet. Bij twijfel kan hierover bij de gemeente informatie worden aangevraagd. Als de houtopstand groter dan 10 are is of bestaat uit een bomenrij van minimaal 20 bomen buiten de bebouwde kom, dan is er een meld- en herplantingsplicht van hetzelfde areaal bos binnen drie jaar na het kappen hiervan. Niet alle boomsoorten vallen onder deze wetgeving. Populieren, wilgen, essen of elzen die zijn bedoeld voor de productie als biomassa zijn uitgezonderd, indien tenminste een keer per tien jaar wordt geoogst, de beplanting na 1 januari 2013 is aangelegd en aan een aantal beplantingseisen is voldaan. Ook kerstbomen die niet ouder zijn dan twintig jaar, kweekgoed, fruitbomen en windschermen om boomgaarden zijn uitgezonderd.

NatuurNetwerk Nederland / Ecologische HoofdStructuur

Strikt genomen valt de EHS/NNN niet onder de Wet natuurbescherming aangezien dit bepaald wordt door de provincies en niet door het Rijk.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur of EHS) maakt onderdeel uit van het rijksbeleid voor het creëren en vormgeven van een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden in Nederland. De provincies krijgen echter zelf de gelegenheid om dit naar eigen inzicht zo goed mogelijk aan te wijzen, inrichten en beheren.

Indien een ruimtelijke ingreep binnen de begrenzing van het NNN plaatsvindt moet een 'nee, tenzij' procedure worden doorlopen en zal bij doorgang van de ingreep in de regel compensatie en mitigatie noodzakelijk zijn.